

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА
ТА РОЗВИТОК
ТВОРЧОЇ
ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 9

Міністерство освіти і науки України
Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Muzyki
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 9

Рівне – 2023

Редакційна колегія:

Сверлюк Я.В. – доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;

Олексюк О.М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету ім. Бориса Грінченка;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік АН ВШ України, перший проректор Рівненського державного гуманітарного університету;

Пелех Ю.В. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік Національної академії наук вищої освіти України, проректор з науково-педагогічної роботи, європейської інтеграції та інновацій;

Mirosław Dymon – Dr. hab., prof. Uniwersytet Rzeszowski Wydział Muzyki.

Лісова С.В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики професійної освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Потапчук Т.В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Джус О.В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри професійної освіти та інноваційних технологій Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Рибалко Л.С. – доктор педагогічних наук, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Прокочук В.І. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри гри на музичних інструментах Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;

Добровольська Р.О. – доктор філософії PhD, старший викладач кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;

Клепар М. В. – заслужений працівник культури України, доктор педагогічних наук професор кафедри початкової освіти Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Лупаренко С.С. – доктор педагогічних наук, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

*Рекомендовано вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 4 від 27.04.2023 р.)*

Мистецька освіта та розвиток творчої особистості : зб. наук. пр. /
М 656 Uniwersytet Rzeszowski wydział Muzyki, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т,
Ін-т мистецтв. – Рівне : Волин. береги, 2023. – Вип. 9. – 172 с.

ISBN 978-617-8260-05-7

Збірник наукових праць присвячений актуальним питанням професійної підготовки фахівців мистецького напрямку. Висвітлюються сучасні методологічні підходи розвитку творчої особистості студентів, охарактеризовано особливості музично-педагогічної діяльності.

Для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, науковців й працівників в галузі музичної педагогіки та мистецтвознавства.

УДК 7.071.5

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I.

Теорія і методологія мистецької освіти

<i>Останчук М.М., Никон О.К.</i> Формування професійної мотивації навчання як фактор активізації творчої діяльності студентів.....	5
<i>Заходякін О., Козак І.</i> Методичні засади розвитку музичної пам'яті піаністів в процесі фортепіанної підготовки.....	11
<i>Крижановська Т.І., Маєвська О.В.</i> Методичні аспекти процесу формування початкових акомпаніаторських навичок учнів-піаністів ДМШ.....	16
<i>Онищук В.І., Сметана О.П.</i> Удосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у форматі дистанційного навчання.....	25
<i>Смик Л., Цюлюпа Н.</i> До питання розвитку поліфонічних умінь в учнів дитячих музичних шкіл.....	32
<i>Стецюк М.В., Крусь О.П.</i> Методи розвитку творчих здібностей учнів-піаністів дитячої музичної школи.....	37

РОЗДІЛ II.

Сучасні виміри мистецтвознавства

<i>Єгоров В.С.</i> Конволюційні ревербератори у сучасній звукорежисурі.....	45
<i>Іваник Н.М.</i> Таїнство шлюбу як складова культурної обрядовості української православної традиції в її музично-естетичному вимірі.....	53
<i>Ковлева М.</i> Шляхи становлення та розвитку професійної бандурної школи в Україні.....	67
<i>Якимчук С.Н., Лахтюк А.Р.</i> Вокально-хорова творчість композитора Бориса Лятошинського першої половини ХХ століття (на прикладі кантати «Заповіт»).....	73
<i>Даяк Ж., Остапик Н.</i> Дитяче фортепіанне мистецтво у творчості українських композиторів.....	80
<i>Павлице Т.І., Мазур Д.В., Заходякін О.В.</i> Історико-теоретичний аспект розвитку сопілкового інструментарію.....	85
<i>Рокищук І., Дубовик О.</i> Генеза науково-технічної революції та інформаційного суспільства.....	94
<i>Сверлюк Л., Сян Шуай.</i> Використання фольклорних традицій в українській естрадній музиці.....	104
<i>Столярчук Б.Й.</i> Історія кафедри музичного фольклору і її роль у відродженні української культури.....	110
<i>Турко Н., Грушовець А.</i> Зародження та розвиток жанру «фортепіанна мініатюра» в музичному мистецтві.....	116

РОЗДІЛ III.

Методика музичного навчання і виховання

<i>Брень О.В.</i> Розвиток співацьких навичок у дітей дошкільного віку засобами ігрових технологій.....	123
<i>Гаврилів М.С., Гумінська О.О.</i> Методи спілкування, взаємодії, співпраці на уроці музичного мистецтва.....	130

<i>Денисюк Н.М., Гумінська О.О.</i> Сучасний досвід застосування Орф-підходу на музичних заняттях в ЗДО	138
<i>Крижановська Т.І., Карпова А.О.</i> Художній розвиток підлітків в умовах діяльності мистецьких гуртків	146
<i>Кондрачук Д.Р.</i> Організація інструментального музикування в процесі музично-творчого розвитку дошкільників	155
<i>Крет М.В., Левчук Н.О.</i> Музично-етичний досвід, як чинник формування морального світу молодших школярів	162
Про авторів	168

РОЗДІЛ III.

МЕТОДИКА МУЗИЧНОГО НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ

УДК 373.24 : 784

ORCID: 0009-0003-8467-4116

Брень О.В.

РОЗВИТОК СПІВАЦЬКИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. У статті вокальне мистецтво розглядається як провідний вид музичної діяльності дітей. При цьому дошкільний вік визначено як найбільш сприятливий етап для формування і розвитку співочого голосу. Через залучення дошкільників до співу музичний керівник може успішно сформувати у вихованців весь комплекс музичних здібностей, виховати гармонійно розвинену, творчу особистість.

Оскільки провідним видом діяльності дитини дошкільного віку виступає гра, стверджується необхідність побудови музичних занять на базі ігрових технологій.

Висвітлено питання трактовки терміну «співацькі навички» та його структурні елементи. Намічено та схарактеризовано два основні етапи в роботі над відточенням співацьких навичок у дітей дошкільного віку на музичних заняттях – підготовчий та пісенний. Розглянуто різноманітні ігрові методи і прийоми навчання дітей співам, актуальні для практичної роботи з дошкільниками. Серед них підготовчі (головні, дидактичні, дикційно-артикуляційні, дихальні) та співацькі ігри (вокально-тренувальні вправи та поспівки, вокально-рухова гімнастика, ритмічні ігри зі співом, пісенні театралізації, вокальні імпровізації).

Ключові слова: дошкільний вік, співацькі навички, ігрові технології, дикція, репертуар.

Abstract. The article considers vocal art as the leading form of children's musical activity. Preschool age is defined as the most favorable period for the formation and development of the singing voice. By encouraging preschool children to sing, the entire complex of musical abilities is successfully formed, and a harmoniously developed, creative personality is brought up.

It is claimed that play is the leading activity of preschoolers, so it is necessary to build music lessons based on game methods and techniques.

It is proposed to consider singing skills as a complex phenomenon that includes singing posture, vocal (interaction of sound formation, breathing and diction) and choral skills (interaction of ensemble and arrangement).

Based on the analysis of thorough methodological and practical studies by N. Vetlugina, S. Matvienko, T. Lisovska and A. Kapeluhivska, the structural elements of

singing skills are outlined. The main stages in the work on honing the singing knowledge and skills of preschool children in music classes are also characterized – preparatory and singing.

According to each stage, various game methods and methods of teaching children to sing are considered. Voice, didactic, diction-articulation and breathing games were included in the preparatory (speech) stage, and vocal training exercises and chants, vocal-motor gymnastics, rhythmic games with singing, song dramatizations and vocal improvisations were included in the song stage. The basis of the recommended song and play repertoire for music classes with preschool children was the best assets of Ukrainian folk art, including the works of V. Verkhovynets, S. Sadovenko, etc.

The important role of the music director in the organization of play activities of preschoolers is emphasized, especially in the matter of selecting musical material.

Keywords: preschool age, singing skills, playing technology, diction, repertoire.

Постановка проблеми. Музично-педагогічна діяльність в умовах сучасних реформаційних освітніх процесів все більше акцентує увагу на важливості всебічного становлення особистості, починаючи з раннього віку. Дошкільний період – чи не найкращий час для формування та розвитку у дітей співацьких навичок, а також музично-творчих та виконавських здібностей.

Спів – провідний та найбільш доступний вид музичної діяльності дітей дошкільного віку, однак досить складний, оскільки він є тим психофізіологічним процесом, в якому задіяні життєво важливі системи організму людини, такі як: дихальна, м'язова, щелепно-лицева, серцево-судинна. В процесі співацької практики у дошкільників розвивають не лише вокально-хорові навички, а й відбувається кропіткий фізичний, розумовий, мовний, музичний, творчий розвиток в цілому.

У практичній роботі над розвитком співацьких навичок дошкільників музичний керівник прагне досягти інтонаційної чистоти, правильного дихання, активної артикуляції, чіткої дикції, легкості та невимушеності співу. Однак на практиці не завжди вдається впоратися з цими складними завданнями. Тож значна частина дітей уже в період переходу до шкільного віку й досі має неабиякі труднощі з таким видом діяльності, як спів: наприклад, співають в розмовній манері, часто фальшиво і напружено, в невеликому діапазоні, з зажатою щелепою, у дітей не спостерігається необхідних навичок координації голосу і слуху, голосу і руху тощо.

Тож проблема ця чи не найбільш складна в музично-педагогічній практиці. Вона спонукає до удосконалення навчального процесу, вимагає пошуку нових підходів та добору таких методів і прийомів, при яких співацькі навички дитини могли б вдало формуватися і більш активно розвиватися.

Аналіз досліджень і публікацій. У вітчизняній музичній педагогіці спів, як один з провідних видів музичної діяльності дошкільників, розглядається в методичних посібниках Н. Ветлугіної, С. Матвієнко, Т. Лісовської. Окремі аспекти розвитку творчої особистості дошкільника через співацьку

практику були розкриті в методичних розробках А. Капелюхівської, Л. Теряєвої, Р. Марчишака та ін.. Велику увагу розробці пісенно-ігрового репертуару для музичних занять з дітьми дошкільного віку приділено В. Верховинцем, Л. Артемовою, Н. Ветлугіною, С. Садовенко.

Мега статті – розкрити потенціал ігрових технологій у розвитку співацьких навичок дітей дошкільного віку на музичних заняттях в ЗДО.

Виклад основного матеріалу дослідження. Музика викликає чуттєвий відгук у дітей з перших днів життя. Часто можна помітити, як маля емоційно реагує (починає пританцьовувати або підспівувати) на пісню, текст якої навіть не розуміє. За спостереженням фахівців, спів стимулює розвиток мовленнєвого апарату дитини.

Голос дитини – природний інструмент, яким вона володіє з ранніх літ, заповнюючи свій простір співанками. Оскільки голосовий апарат малюків відрізняється від дорослого, він формується поступово, відповідно до індивідуального розвитку дитячого організму, слід враховувати, що голос дитини дошкільного віку ще дуже тендітний та вимагає особливої уваги та спеціальних тренувань.

В дошкільних навчальних закладах співацькі форми діяльності досить різноманітні. Це і спів для розвитку музичного сприймання, і виконання пісень (з інструментальним чи руховим супроводом або без нього), і спів вправ для здобуття музичних знань і навичок, і пісенна творчість (на основі імпровізаційних форм роботи) тощо. Різноманітні також форми їх організації: колективні та індивідуальні заняття, самостійна діяльність, свята і розваги (Матвієнко, 2017. с.107). Така широка панорама співацької діяльності дошкільнят свідчить про те, що спів стає тим важливим засобом музичного виховання, що відіграє основоположну роль у вирішенні питань усестороннього, гармонічного розвитку дитини (Ветлугіна, 1996. с.79-80).

Видатний український композитор та педагог В. Верховинець висловив ключову для нашого дослідження ідею органічного синтезу співу і гри: «З усіма іграми повинна, здебільшого, товаришувати пісня, легко доступна своєю мелодією вихованцям. Хай малеча бавиться, співаючи, і хай співає, граючись, – в цьому надзвичайно велика потреба у самої дитини, у її дитячого товариства та усього молодшого покоління нашого народу» (Верховинець, 1979. с.22).

Практичний досвід педагогів не одного покоління демонструє, що найбільш позитивні результати роботи діти отримують в грі. Ігрові методи і прийоми дозволяють непомітно та ненав'язливо пропрацювати з дошкільнятами усі процеси навчання й виховання. Ігрові технології на музичних заняттях забезпечують стійкий інтерес, позитивні емоції, включення образів, фантазії, руху, дії тощо. Однак тут слід врахувати наступний нюанс: важливо занурити дитину в суть навчального процесу, щоб дитина була зацікавлена не лише зовнішньою стороною гри, а й виявляла інтерес до змісту, до самої дії.

Завдяки ігровим технологіям складні співацькі навички стануть дітям досяжними. Зазначимо, що розвиток через гру має позитивний ефект, що полягає у можливості реалізувати принцип закріплення старого через нове. Послідовно накопичуючи нові знання і навички музичний керівник може ускладнювати вихованцям ігрові ситуації та урізноманітнювати завдання більш проблематичними, творчими вимогами. Так час від часу можна повторювати ігри, що найбільше запам'яталися і полюбилися дітям, адже вихованці ростуть, розвиваються, і можуть впевненіше діяти у відомих їм іграх, можуть імпровізувати, вносити щось своє.

Співацькі навички трактуються С. Матвієнко, як доведені до автоматизму прийоми та способи роботи, як основа свідомої самостійної співацької діяльності. Вони складаються з цілого спектру елементів: співацька постава, звукоутворення, атака звуку, звуковедення, дикція, артикуляція, дихання (С. Матвієнко, 2017. с.110-111).

Часом співацькі навички ототожнюються з поняттям «вокально-хорові навички». Так до цього терміну апелює в своїх методичних роботах А. Капелюхівська. Вона визначає їх як строгу послідовність технічних елементів: дихання → звукоутворення → дикція → чистота інтонування → ансамбль. На думку дослідниці саме з оволодіння співочим диханням (плавний, рівномірний вдих і видих, що не перериває музичну фразу) виробляється наспівність звучання, відточується чистота і краса звучання, виразність виконання (Капелюхівська, 2017. с.9).

Ми ж, вслід за Н. Ветлугіною, схильні тлумачити співацькі навички і вміння як комплексне явище, що охоплює і співацьку поставу (правильне положення тіла), і вокальні (взаємодія звукоутворення, дихання та дикції), і хорові навички (взаємодія ансамблю і строю) (Ветлугіна, 1996. с.83).

Традиційним на сьогодні стала реалізація співацької діяльності дошкільників у двох етапах: підготовчий (або мовленнєвий, покликаний пропрацювати вокально-технічні навички) та пісенний (в основі якого лежить вивчення та засвоєння певного пісенного матеріалу). Слід відмітити, що ці два етапи нерозривно пов'язані між собою, адже перший етап стає фундаментом для успішної реалізації другого. При цьому музичні керівники нерідко нехтують підготовчим етапом і з різних причин надто поспішають одразу приступати до розучування і виконання пісень. В таких обставинах і виникають проблеми, пов'язані з неякісним співом вихованців.

На підготовчому етапі музичний керівник зазвичай повинен задати захопливу атмосферу заняття, підготувати дітей до співу, «розігріти» необхідні м'язи, загострити слух. Опора на ігрові форми роботи допоможе дітям веселіше та бадьоріше пізнати можливості свого голосу, навчитися керувати ним, розкріпачити їх емоційно-енергетичну систему. Тоді вже можна переходити до пісенної діяльності, що складається з розспівок (це можуть бути покладені на музику вправи з першого етапу, або народні потішки,

нескладні короткі пісні), пісенної творчості (різноманітні творчі завдання, пов'язані зі співом) та безпосередньо розучування і роботи над піснею.

Щоб підготувати голосовий апарат дитини до співів, з молодшого дошкільного віку в процесі формування і розвитку співочих навичок на початку кожного заняття слід приділяти увагу наступним ігровим прийомам:

- голосовим іграм, в яких вихованці в різних тембрах, з різною інтонаційною подачею імітували б звуки навколишнього світу. Наприклад, дітям можна запропонувати перевтілитися у кошеня, і уважно слухаючи музику (гру музичного керівника) «мяукати» на сильні долі такту (то лагідно, то тужливо, то бадьоро, то сердито) так, щоб їхнє кошеня передавало настрій музики;

- дидактичним іграм, у яких діти поринають у пошукові ситуації, що спонукають їх думати, розвивати музичні здібності, робити співочі вміння та навички стійкими. На сьогодні педагогами-практиками розроблений широкий арсенал музично-дидактичних ігор, які дозволяють вихованцям оволодівати вмінням слухати і аналізувати пісні, розвивати ритмічне чуття, навчитися розрізняти властивості звуків – висоту, тривалість, тембр і силу. Наприклад, з великим інтересом дошкільнята грають в ігри «Музичні контрасти», «Вокальне відлуння», «Розкодуй мелодію» тощо.

- дикційно-артикуляційним іграм, що сприятимуть розвитку міміки, щелепно-лицевих м'язів, відточать увагу, метро ритмічний слух. Різноманітний репертуар для таких ігор пропонується черпати з українських фольклорних джерел, багатих різноманітними дитячими забавлялками («Їхав їхав пан, пан», «Чук, чук, наловив дід зук») та потішками («Водичка, водичка, умий моє личко», «Ділі-ділі, дзвони дзвонили»). Вони багаті звуковими співставленнями, лаконічні, легко запам'ятовуються на слух, подобаються дітям, а головне – допомагають розвинути дикцію та артикуляцію;

- дихальним вправам, які покликані налаштувати правильне, рівномірне, тривале дихання. Можливими формами роботи можуть бути: читання скоромовок на одному диханні або ж ігри («Подорож пір'їнки», «Вітерець колише листя», «Хурделиця») з використанням атрибутів у вигляді саморобних паперових сніжинок, листочків тощо.

Оскільки в цих іграх діти лише готуються до співу, то важливо відбирати яскравий, образний музичний супровід, який би емоційно заряджав вихованців на включення в гру, спонукав до активності.

Серед інших видів роботи безпосередньо з опорою на спів вихованців виділимо наступні ігрові форми діяльності:

- тренувальні вокальні вправи та поспівки для покращення чистоти інтонування, для формування правильного звукоутворення та дихання. Зазвичай за поетичну основу таких вправ корисно брати різні потішки, пестушки, забавлянки, які розучуються з дітьми на дикційно-артикуляційних іграх. На їх основі музичний керівник може або самостійно задавати просту готову мелодію, або разом з дітьми імпровізувати прості наспіви в межах

доступного вихованцям певної вікової групи голосового діапазону. Доцільно при цьому обирати сюжетно насичені та образно яскраві віршовані тексти, в яких потім вільно можна було б задіяти і рухову активність дітей;

- вокально-рухова гімнастика, що супроводжується співом, рухом, елементами танцю. В ній дитина вчиться узгоджувати рух зі співом. З молодшими дошкільнятами це можуть бути задані рухи музичним керівником, а вже надалі поступово діти вчать самостійно шукати рухове вираження музично-поетичного образу твору, який вони співають. Наприклад, на музичних заняттях можуть бути використані ігрові моделі пісень «Іде, іде дід, дід», «Подоляночка» Л. Ревуцького з дитячої збірки «Сонечко»;

- ритмічні ігри зі співом. Перш ніж сумістити спів з ритмічним акомпанементом, спочатку з вихованцями доцільно проводити роботу по рівномірній читці тексту з відбиванням тривалостей. Наприклад, в практичній роботі з дошкільнятами можуть обіграватися чукикалки «Ой, гоп, чук, чук» та «Гопа, гопа, чуки, чуки». Діти співають прості інтонаційні мотиви цих забавлянок, чітко промовляючи текст, та відбивають той самий ритмічний малюнок (з допомогою свого тіла або музичних інструментів). Згодом, ускладнюючи завдання, ритмічну партію можна змінювати, індивідуалізувати, щоб вона дещо відрізнялася від ритму вокальної партії. Так діти вчитимуться синхронізувати ритмічну і співочу лінії;

- пісенні театралізації, що інтегрують художнє слово, музику, пластику, акторську майстерність, декорації та костюми. Великий арсенал таких дитячих музичних театралізацій розробив В. Верховинець. Наприклад, у його збірці «Весняночка» музично-театралізовані ігри будуються на матеріалі невеликих пісень та поспівок, з опорою на дитячу розмовну мову та вітчизняний музичний фольклор. Для дітей дошкільного віку можуть бути використані такі пісенні ігри зі збірки автора, як «Равлику-павлику», «Летів горобейко», «Печу, печу хлібчик», «Дибидиби», «Сонечко» та ін.;

- вокальні імпровізації, як одна з найбільш складних, але необхідних і цікавих форм роботи з дошкільнятами. Вмінню імпровізувати, самостійно шукати пісенні інтонації дітей треба навчати, поступово ротщерлюючи їм музичний смак, стійкі співочі навички. Робота над вокальними імпровізаціями повинна проходити поетапно. А. Капелюхівська запропонувала 4-етапну систему навчання дошкільників вокальній імпровізації: 1-й етап – «Знайомство» (діти довільно проспівують свої ім'я та прізвище, адресу, ім'я мами тощо); 2-й – націлений на створення дітьми своїх мелодій на основі звуконаслідування та створення власних музичних діалогів-переключок; 3-й етап передбачає навчання дітей створенню мелодій на простий заданий текст, складанню пісень на вивчені в групі вірші; 4-й – заключний етап, на якому діти вчать створювати мелодії в різних жанрах (Капелюхівська, 2017. с. 19).

Важлива роль в організації музично-ігрових занять належить вдало підбраному репертуару. Головне завдання музичного керівника – для кожної вікової групи знайти такі форми роботи та пісенний матеріал, які

були б співзвучні настроям та інтересам дітей, цікаві та доступні для виконання. Це стане запорукою успішного вирішення проблеми розвитку співацьких навичок.

Зауважимо, що в ході ігор не варто ставити вихованців в певні рамки та пред'являти їм категоричні умови стосовно чіткого виконання інтонаційних нюансів, або критикувати їх. У кожній дитини в індивідуальному режимі в свій час дозріють всі інтонації (мовні, співочі), паралельно до того, як розвиватиметься їх музичний слух. В іграх діти повинні відчувати себе розкуто, розуміти, що їх приймають. Лише тоді гра принесе користь та радість усім сторонам навчально-виховного процесу.

Висновки. Отже, співацьку діяльність визначено як одну з найважливіших і найдоступніших видів музичної діяльності, залучати до якої дітей необхідно з дитинства. Дошкільний період розвитку дитини неможливо уявити поза проблемою організації дитячої гри, тож в даній роботі проблема формування і розвитку співацьких навичок розглядалася крізь призму ігрових методів і прийомів. Опора у співацькій діяльності дошкільників на ігрові технології дозволяє вирішити ряд завдань: подолати тривожність та невпевненість дітей у собі і своїх можливостях, досягти позитивних результатів у загальному музичному розвитку, розкрити дитячу самостійність та творчість.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у створенні та практичній реалізації комплексної системи формування співацьких навичок у дітей дошкільного віку в процесі музично-ігрової діяльності.

Список використаної літератури

- Верховинець, В. (1979) Весняночка: ігри з піснями для дітей дошкільного віку та молодших школярів. К.: Муз. Україна. 340 с.
- Ветлугіна, Н. (1996) Методика музичного виховання в дитячому садку. К.: Музична Україна. 271с.
- Капелюхівська, А. (2017) Розвиток вокально-хорових здібностей дітей дошкільного віку. Кам'янець-Подільський. 54 с.
- Лісовська, Т. (2018) Теорія і методика музичного виховання. Взято з http://preschool.mdu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/...pdf.io_-1.pdf (Дата звернення 19 лютого 2023)
- Матвієнко, С. (2017) Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя. 297 с.
- Садовенко, С. (2008) Розвиток музичних здібностей засобами українського фольклору. К.: Шкільний світ. 128 с.

References

- Verkhovynets, V. (1979) Vesnianochka: hry z pisniamy dlia ditei doshkilnoho viku ta molodshykh shkoliariv [Vesnianochka: games with songs for preschoolers and younger students]. K.: Muz. Ukraina. 340 s.
- Vetluhina, N. (1996) Metodyka muzychnoho vykhovannia v dytiachomu sadku [Methods of musical education in kindergarten]. K.: Muzychna Ukraina. 271s.

Kapeliukhivska, A. (2017) Rozvytok vokalno-khorovykh zdbnostoni ditei doshkilnoho viku [Development of vocal and choral abilities of preschool children]. Kamianets-Podilskyi. 54 s.

Lisovska, T. (2018) Teoriia i metodyka muzychnoho vykhovannia [Theory and method of musical education]. Vziato z http://preschool.mdu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/...pdf.io_-1.pdf (Data zvernennia 19 liutoho 2023)

Matviienko, S. (2017) Teoriia ta metodyka muzychnoho vykhovannia ditei doshkilnoho viku [Theory and methods of musical education of preschool children]. Nizhyn: NDU im. M. Hoholia. 297 s.

Sadovenko, S. (2008) Rozvytok muzychnykh zdbnostoni zasobamy ukrainskoho folkloru [Development of musical abilities by means of Ukrainian folklore]. K.: Shkilnyi svit. 128 s.

•

УДК 781:(373.016:316.6)

ORCID: 0009-0009-7018-1760

ORCID: 0000-0001-9845-1958

Гаврилів М.С.,

Гумінська О.О.,

МЕТОДИ СПІЛКУВАННЯ, ВЗАЄМОДІЇ, СПІВПРАЦІ НА УРОЦІ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Анотація. У змісті статті розглянуто суть методів спілкування, взаємодії, співпраці у житті, в освітньому процесі, зокрема, на уроках музичного мистецтва. Актуалізовано думку, що людина має потребу у спілкуванні, взаємодії, повазі, любові, співпраці, яка є первісно заданою природою людини потребою вищого порядку.

Взаємодія між всіма учасниками освітнього процесу є основою успішної організації освітнього процесу. Ця взаємодія сприятиме формуванню комунікативних навичок, розвитку уміння працювати в команді, досвіду діалогового спілкування, усвідомленню відповідальності за власні та колективні результати, співробітництву.

Висвітлено умови, при яких стимулюються комунікативні навички: колективне обговорення певної проблеми, що має на меті колегіально наблизитися до результату (віднаходити рішення, відкривати нові ідеї, утворювати консенсус); обговорення в групах, в якому учні навчаються висловлювати власні міркування, сприймати думки інших, погоджуватися з ними або заперечувати, доповнювати й уточнювати їх; підкреслення вчителем значення кожного висловлювання учня в діалоговій взаємодії, кожного внеску в загальне обговорення, внаслідок чого учень починає цінувати власні думки, цінувати й поважати думки інших; групова діяльність, кооперація, що сприяє виховує толерантність, колективізм, стимулює взаємодопомогу, художнє пізнання з позиції «Ми».

Систематизовано різні форми, методи та технології навчання мистецтву та музичному мистецтву: методи взаємодії у процесі сприймання музики – метод діалогу, аналіз-інтерпретація творів мистецтва у фасилітованій дискусії, метод проблем, використання запитань «відкритого типу», перефразування учнівських коментарів; інтерактивні методи – метод проекту, робота в парах, трійках, малих і великих групах, рольові імітаційні ігри, ігри-вікторини, виконавські конкурси;

Наукове видання

**МИСТЕЦЬКА ОСВІТА
ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ**

Збірник наукових праць

Випуск 9

Відповідальний за випуск
Сверлюк Ярослав Васильович

Технічний редактор
Віталій Власюк

*Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів,
висвітлені у збірнику.
За достовірність фактів, точність цитат та можливі помилки
повну відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів.*

Підписано до друку 10.06.2023 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет.
Гарнітура «Times». Друк офсет. Ум. друк. арк. 10,0. Наклад 100 пр. Зам. 43.
Видавництво «Волинські обереги».

33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;
e-mail: oberegi97@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.

Надруковано у друкарні видавництва «Волинські обереги».